

ΙΕΡΟΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ
ΠΡΟΝΟΙΑ ΜΕΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΔΑΠΑΝΗ ΔΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚ. ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ «ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ»

ΕΤΟΣ Β'. | ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ τῇ 2 Φεβρουαρίου 1913 | ΑΡΙΘ 96

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

[Ἐξ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ χειρογράφου, κεκοσμημένου διὰ μικρογραφιῶν].

ΡΗΜΑΤΑ ΖΩΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΤΟΥ ΤΕΛΩΝΟΥ ΚΑΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥ

«Λέγω ὑμῖν, ὅτι κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ ἐκεῖνος».
(Λουκ. 18, 14).

Ἐπιπροφιλῆς μου ἀναγιῶσται, τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο τοῦ Τελῶνου καὶ Φαρισαίου ἀναγινώσκεται ἐπ' Ἐκκλησίας ἀλλὰ ἐν αὐτῷ, ἅμα τῇ εἰσόδῳ τοῦ οὗτου καλουμένου Τριωδίου, ἦτοι τῆς βίβλου ταύτης τῶν κατασκευαστικῶν ἐκείτων προσευχῶν, διὰ τῶν ὁποίων, ἀπὸ τῆς αὐριῶν Κυριακῆς μέχρι τῆς Καιῆς Κυριακῆς τοῦ Μεγάλου Πάσχα, ἀνοίγομεν καὶ χύομεν ἔμπροσθεν τοῦ παντεπόπιου καὶ παναγάθου Θεοῦ τὰ βάθη τῶν λογισμῶν τῆς διανοίας μας καὶ τὰ κρύφια τῶν αἰσθημάτων τῆς συντετριμμένης ἡμῶν καρδίας καὶ ἐξαιτούμεθα τὸν θεῖον φωτισμὸν καὶ τὸν ἔλεον.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο περιέχει τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην παραβολὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν ὁποίαν εἶπεν ὁ Κύριος διὰ τοὺς τετυφλωμένους ἐκείτους Φαρισαίους καὶ ὑποκριτὰς, βεβαίως ὄχι μόνον τοῦ Ἰσραήλ, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἄλλου λαοῦ καὶ τόπου καὶ χρόνου, τοὺς Φαρισαίους καὶ ὑποκριτὰς τῆς ἀρετῆς,

τοὺς Φαρισαίους καὶ ὑποκριτὰς τῆς φιλοπατρίας, τοὺς Φαρισαίους καὶ ὑποκριτὰς τῆς ἀγιότητος καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως, ἐκείνους ὅσοι νομίζουσι μονοπώλιον τὰ ἱερὰ καὶ μεγάλα αἰσθημάτων καὶ ἰδεώδη, διὰ τὰ ὅποια ζῶσιν οἱ ὄντως χρηστοὶ ἀνθρώποι, καὶ διὰ τὰ ὅποια οὗτοι προθύμως θυσιάζουσι καὶ τὴν ζωὴν των, ἐκείνων ὅσοι φρονοῦσι περὶ ἑαυτῶν πολὺ ὑψηλὰ, καὶ κολακεύονται τὰ πιστεύουσιν, ὅτι αὐτοὶ δὲν εἶνε τόσον κακοὶ καὶ πονηροὶ καὶ ἀπατριδες, ὅσον οἱ ἄλλοι, καὶ κομπορημονοῦσι νομίζοντες ὅτι αὐτοὶ μόνον ἔχουσι πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται γὰρ συστήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν τιμὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο ἐλέχθη δι' ἐκείνους, εἰς ὅσους λείπει τὸ «γνώθι σαυτόν», καὶ οἱ ὅποιοι διὰ τοῦτο ζητοῦσι γὰρ ἐξευτελίωσιν καὶ ἐξουθενῶσιν τοὺς ἄλλους, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν παραδέχονται ἀρετὴν ἴσην πρὸς τὴν ἰδικήν των, αἰσθημάτων οἷα καὶ τὰ ἰδικά των,

πόνον διὰ τὰ κοινὰ τῆς πατρίδος πράγματα οἷον καὶ ὅσον ἔχουσι τάχα καὶ αὐτοὶ, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ κόπτονται καὶ σχίζουσι τὰ ἱμάτιά των, διὰ τὴν διαφθορὰν τῶν χαρκτηρῶν τῶν ἀνθρώπων τοῦ αἰῶνός των !

Ἀκριβῶς αὐτὴν τὴν κομπάζουσαν ἀρετὴν τάχα καὶ ἰκανότητά, αὐτὴν τὴν ὑποῦσαν ὑπερήφανον τὴν κεφαλὴν τῆς δῆθεν φιλογένειαν, αὐτὴν τὴν ἐπιδεικνύσαν ἐν παντὶ καὶ πάντοτε ὑποκριτικὴν καὶ ἀναίσχυντον ἀρετὴν τάχα καὶ φιλοπατρίαν καὶ αὐτοθυσίαν ὑπὲρ τῶν κοινῶν καὶ ἱερῶν τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας συμφερόντων πατάσσει ἀνοικτηρῶν ἐν τῷ παρόντι Εὐαγγελίῳ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, καὶ δι' ὅσων λέγει καὶ διδάσκει, ζητεῖ γὰρ θεραπεύσῃ αὐτὴν τὴν μεγάλην οἰκογενειακὴν ἀσθένειαν ὅλων τῶν τέκνων τοῦ Ἀδάμ.

Ἡ παραβολὴ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Φαρισαίου θεατρίζει αὐτὴν τὴν ἀθεράπευτον κακίαν αὐτοῦ τοῦ Φαρισαίου καὶ παντὸς ἄλλου ὁμοίου του ὑποκριτοῦ, τὴν ὁποίαν ἐνόμιζεν ἀρετὴν ὁ ἀλαζών, ὁ ὑποκριτικῶς νηστεύων, ὁ πρὸς τὸ θεαθῆναι μόνον ἐλεῶν καὶ ἀγαθοεργῶν, ὁ μόνος τάχα πονῶν ὑπὲρ τῶν κοινῶν καὶ κατακρίνων τοὺς ἄλλους ὡς ἄρπαγας τῆς τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας τοῦ πλησίον, ὡς σφετεριστὰς τῶν ἱερῶν χρημάτων τῆς πατρίδος, ὡς ἀδί-

κούς καὶ πιεστὰς τῶν πτωχοτέρων, ὄντως ἀνάληγτος Φαρισαῖος.

Δι' αὐτὴν τὴν κακίαν κατεκρίθη ὁ Φαρισαῖος οὗτος καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκόν του ὄχι δεδικαιωμένος καὶ μὲ ἥσυχον καὶ ἀτάραχον συνείδησιν, ἀλλὰ κατακεκριμένος καὶ ἀπερριμμένος, ἐν ᾧ ὁ Τελῶνης, ὅστις ἔδειξε πνεῦμα συντετριμμένον, καὶ τεταπεινωμένην καρδίαν, ἐδικαιώθη παρὰ τῷ Θεῷ: «Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι κατέβη οὗτος ὁ Τελῶνης δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ ἐκεῖνος».

Αὐτὴν τὴν ἐωσφορικὴν κακίαν τοῦ τυφλοῦ ἐγωῖστοῦ, τοῦ ἀγνοοῦντος ἑαυτὸν καὶ τὸ βάθος τοῦ σκοτίου, ἐν ᾧ εἶνε βεβυθισμένος, αὐτὸν τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸν αὐτοῦ ἐπαινον, αὐτὴν τὴν αὐτοδικαίωσιν καὶ τὴν ἐκουσίαν αἰς τὴν εἰλωμεν τύφλωσιν, αὐτὴν τὴν ὑψηλοφροσύνην καὶ ὑπερφροσύνην τὴν ὁποῖαν πάντοτε συνοδεύει ἀνελεῆμων καὶ ἀσυμπαθῆς καὶ πικρόχολος κρισις καὶ κατάκρισις τοῦ πλησίον, αὐτὸ τοῦ Φαρισαίου τὸ ἀπηνῆς καὶ ἀπάνθρωπον καὶ ἀλαζονικὸν φρόνημα, αὐτὴν τὴν φαρισαϊκὴν καὶ ἐωσφορικὴν ἀμορτίαν τοῦ ἐγωῖστοῦ, τοῦ κενοδόξου καὶ μωροῦ ὅστις κρίνει καὶ κατακρίνει πάντα καὶ πάντας, στιγματίζει καὶ καυτηριάζει ἢ παραβολὴ τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου.

Καὶ ἡ παραβολὴ αὕτη ἐγράφη

δι' ὄλους τούτους τοὺς Φαρισαίους καὶ ὑποκριτὰς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς φιλοπατρίας ὧν εἶνε πλήρης πᾶς τόπος καὶ πᾶσα πόλις καὶ χώρα. Διότι τί ἄλλο νομίζετε ὅτι εἶνε παρὰ Φαρισαϊσμός ἐπονείδιστος ἢ διαγωγή πολλῶν ἐν τῷ Γένει μας τὴν σήμερον, οἵτινες θέλουσι ν' ἀπαυῶσι τοὺς ἄλλους, τὸν ἑαυτὸν των, τὸ Ἔθνος των, τὸν Θεὸν αὐτὸν, ὅτι τάχα αὐτοὶ εἶνε γενναϊόδωροι καὶ φιλοπάτριδες, ζηλωταὶ τῆς ἐθνικῆς τιμῆς καὶ δόξης, φρουροὶ ἄγρυπνοι τῶν συμφερόντων τῆς πατρίδος, προθυμότατοι εἰς θυσίας ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας καὶ σωτηρίας καὶ ἐλευθερίας τοῦ Γένους, ἐν ᾧ κατὰ βάθος εἶνε τάφοι κεκονιαμένοι, καὶ ἔξωθεν μὲν λάμπουσιν, ἔσωθεν δὲ εἶνε πλήρεις ὀστέων νεκρῶν, αἰσθημάτων νεκρῶν, φιλοπατρίας νεκρᾶ, αὐταπαρνήσεως ὑποκριτικῆς, Φαρισαῖοι τυφλοὶ, ἔγωγε καὶ σκληροὶ, κατήγο-

ροὶ τῶν ἄλλων βαρεῖς καὶ ἀπάνθρωποι, θέλοντες μόνον νὰ φαίνωνται καὶ νὰ ἐπιδεικνύωνται, ὅχι δὲ καὶ νὰ εἶνε πράγματι γενναῖοι καὶ φιλοπάτριδες πολῖται;

Ἀνατομικὴ ἔρευνα καὶ λεπτομερεστέρα μελέτη τοῦ χαρακτήρος τοῦ Φαρισαίου, ὡς περιγράφει αὐτὸν θαυμασιώτατα ἢ παραβολὴ τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὁποῖον καὶ ἐπ' Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν τούτων τοῦ «Ἱεροῦ Πολυκάρπου» θέλω ἐν εὐθέτω καιρῷ ἐρμηνεύσῃ πρὸς ὑμᾶς, φίλιτατοι ἀναγνώσται, θέλει ἀποκαλύψῃ ὅλον τὸν πλοῦτον καὶ τὸν ὄγκον τῶν μεγάλων καὶ ζωηφόρων ἀληθειῶν, αἵτινες ἐμπεριέχονται, καὶ τὰς ὀλίγας ἀλλ' ἀθανάτους λέξεις, ὅσας περιέχει ἡ σύντομος αὕτη τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου Εὐαγγελικῆ παραβολῆ.

† Ὁ Σμύρνης ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΤΑ ΙΕΡΑ

Ἐν τῷ «Τηλεγράφῳ» τῆς 15 Ἰανουαρίου 1913 ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον «τὰ Ἱερά» ἀνέγνωμεν σύντομόν τι χρονογράφημα, ἐν ᾧ ὁ γράφων ἐν τῇ ἐξ Ἀθηνῶν μεταδοθείσῃ πληροφορίᾳ, ὅτι μεταξὺ τῶν ἀνωτέρων ἐκπαιδευτικῶν κύκλων συζη-

τεῖται ἂν εἶναι ὠφέλιμος ἢ διδασκαλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ συνεπείᾳ τούτου φαίνεται ὅτι ἐπικρατεῖ ἢ σκέψεις νὰ καταργηθοῦν «τὰ Ἱερά», διότι ἀμβλύνουν τὸ πνεῦμα τῶν μαθητῶν καὶ τοὺς κάμνουν νὰ μὴ σκέπτονται θετικῶς, χαιρετίζει τὴν

ἀνατολὴν νέας ἐποχῆς ἐν Ἑλλάδι, διότι ἀρχίζουσι ἐκεῖ πλέον νὰ σκέπτονται θετικῶς. Ἐπειδὴ δ' ἡ ξενίζουσα αὕτη καὶ κενοφανὴς ἰδέα προὔξεν ἡμῖν ἀρκούντως βαθεῖαν ἐντύπωσιν, διὰ τὸ ἐπιπόλαιον καὶ ἀφιλοσόφητον τῶν πραγμάτων καὶ διὰ τὴν ὅλως ἐκκεντρικὴν ταύτην σκέψιν, ἐπιχειροῦμεν ἐνταῦθα νὰ ἀπαντήσωμεν δι' ὀλίγων εἰς τὸν προοδευτικὸν τούτον χρονογράφον πρὸς πρόληψιν πάσης παρεξηγήσεως καὶ παραπλανήσεως. Ἐν πρώτοις ἔπρεπε νὰ μᾶς ὀρίσῃ ὁ χρονογράφος καὶ οἱ ἀνώτεροι ἐν Ἀθήναις ἐκπαιδευτικοὶ κύκλοι τί ἐννοοῦσιν ἀπαιτούντες νὰ σκέπτονται οἱ νέοι Ἕλληνας θετικῶς, καθόσον πολλάκις ἡμεῖς οἱ περὶ τὰ Ἱερά καταγινόμενοι, ἀνασκοποῦντες τὴν ὄλην ἡμῶν ἐκπαιδευτικὴν καὶ κοινωνικὴν δρᾶσιν δὲν δυνάμεθα νὰ ἀνακαλύψωμεν κατὰ τί οἱ νομίζοντες ὅτι ἀμβλύνεται τὸ πνεῦμα διὰ τῆς μελέτης τῶν Ἱερῶν καὶ τῆς ἁγίας Γραφῆς ἀναδείκνυνται θενικώτεροι καὶ πρακτικώτεροι ἡμῶν ἐν τοῖς διαφόροις ζητήμασι τοῖς ἀφορῶσι τὴν διὰ τῆς ἀλληλεγγύης πρόοδον τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Ἐπειτα παρακαλοῦμεν τοὺς θεολόγους νὰ ἐκφέρωσι τὴν γνώμην ὡς περὶ τῆς ἁγίας Γραφῆς καθὼς καὶ περὶ τῶν Ἱερῶν ἐν γένει, νὰ μὴ ἀποφαίνωνται εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀθασανίστως καὶ ἐπιπολαίως, ἀλλὰ κατόπιν σοβαρᾶς μελέτης καὶ ἐπιγνώσεως τῶν πραγμάτων, ἵνα ἡ γνώμη των θεωρῆται τοῦλάχιστον ὅτι ἔ-

χει βάσιν τινὰ καὶ κύρος, ἄλλως μάλιστα τὴν πελαγοδρομοῦμεν ἐν τῇ ἐκζητήσει τοῦ ὀρθοῦ.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι βλαὶ αἱ συζητήσεις καὶ ἀντεγκλήσεις προέρχονται καὶ ἐκπηγάζουσιν ἐκ μιᾶς ἰδέας ἣτις πιέζει πάντας ἡμᾶς ὅτι στερούμεθα πολλῶν πραγμάτων καὶ δὲν ἐφθάσαμεν εἰς κατάστασιν ὑποφερτὸν τοῦλάχιστον καθιστώσαν τὸν βίον ἡμῶν, ἂν μὴ ἄνετον καὶ εὐδαίμονα. Ἐντεῦθεν ἀρχεται ἡ διαφωνία ἐν τῇ ἐκζητήσει τῶν μέσων τῆς προόδου καὶ ἐξασφαλίσεως. Μία ἀπαίτησις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἐπιτακτικὴ εἶναι ἡ ἐξεύρεσις τῆς ἀληθείας ἐν τοῖς περὶ Θεοῦ, κόσμου καὶ ἀνθρώπων ζητήμασιν· ἀλλ' ἐκεῖ ὅπου διὰ τῆς θεωρίας ἢ φιλοσοφίας ζητεῖ νὰ φθάσῃ, εἰς ταῦτα ἀπαντᾷ θετικῶς καὶ αὐθεντικῶς ἢ ἀγία Γραφή καὶ χωρὶς νὰ ἀποκλείῃ τὴν ἐλευθέραν ἔρευναν τοῦ πνεύματος, δίδει τὴν δέουσαν κατεύθυνσιν εἰς αὐτό. Ἀλλὰ ἡ παιδαγωγικὴ φύσις τῆς ἁγίας Γραφῆς, ζήτημα ὅπερ ἐνδιαφέρει πάντας τοὺς ἀνωτέρους ἐκπαιδευτικοὺς κύκλους μετὰ τοῦ χρονογράφου μας, δὲν εἶναι παραθεωρητέα. Διότι βιβλίον τὸ ὁποῖον διδάσκει καὶ ἐμπνέει τί πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν καὶ τί νὰ μισῶμεν, τί νὰ ἐπιδιώκωμεν καὶ τί νὰ ἀποφεύγωμεν, τί νὰ πράττωμεν καὶ τί νὰ μὴ πράττωμεν καὶ ταῦτα κατὰ τρόπον ἀπλοῦ στατον καὶ παιδαγωγικώτατον καὶ διδάσκει οὐχὶ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ τὰ φύσει ἀγαπητὰ τοῖς ὀρθῶς

σκεπτομένοις ἀνθρώποις καθὼς καὶ τὰ φύσει μισητὰ νὰ μισῶσι καὶ νὰ ἀποφεύγωσι, κατ' ἀνάγκην εἶναι βιβλίον παιδαγωγικὸν τοσοῦτω μᾶλλον καταλληλότερον διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, καθόσον ἐδόθη εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ ἀνθρωπότης διήνησε τὴν παιδικὴν αὐτῆς ἡλικίαν, ἣν εἰ πάντες εἴμεθα ἡναγκασμένοι νὰ διανύσωμεν. Ἀλλὰ δυστυχῶς τὴν παιδαγωγικὴν καὶ μορφωτικὴν σημασίαν τῆς ἁγίας Γραφῆς ἀγνοοῦσιν οἱ τῶν παιδῶν διδάσκαλοι παρ' ἡμῖν καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐμπνέουσιν εἰς αὐτοὺς ὑψηλὰ καὶ εὐγενῆ ἰδεώδη. Δυστυχῶς δὲ καὶ οἱ πολιτικοὶ ὡς καὶ οἱ ἐκπαιδευτικοὶ ἄρχοντες, ἀγνοοῦσι τὴν πολιτικὴν σημασίαν τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἄθρησκοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄντες, ἣν κατ' ἀνάγκην ἔχει Αὐτὴ, προῖόν οὕτω ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κεφαλῶν ἐστεμμένων καὶ ἀρχόντων τοῦ λαοῦ. Βιβλίον τὸ ὁποῖον διδάσκει τοὺς μὲν ἄρχοντας νὰ ἀρροσιῶνται καὶ θυσιάζωνται χάριν τῶν μελῶν τῆς θεοσυστάτου κοινωνίας, τὸ δ' ὑπήκοον νὰ σέβηται τοὺς ἄρχοντας, νὰ ὁμονοῇ, νὰ ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνην οὐχὶ κτηνωδῶς ἐκ φόβου τιμωρίας ἢ ἐλπίδος ἀμοιβῆς, ἀλλὰ διότι ἢ ἐπιτέλεισι τοῦ καθήκοντος ἀνυψώνει καὶ ἐξευγενίζει τὸν ἄρχοντα, βιβλίον τὸ ὁποῖον διδάσκει νὰ ἔχωμεν τὰ αὐτὰ φρονήματα καὶ αἰσθήματα καὶ φέρει ἐνότητά εἰς τὴν πολιτείαν, ἐξ ἧς ἐνότητος πηγάζει ἡ δύναμις καὶ ἡ ἀκμὴ τῆς πολιτείας, τὸ τοιοῦτον βιβλίον εἶναι κατ' ἀνάγκην

καὶ πολιτικόν, ἀλλὰ τὴν φύσιν ταύτην ἀγνοοῦσιν οἱ τῆς πολιτείας ἄρχοντες ὡς καὶ οἱ τῶν παιδῶν διδάσκαλοι ἀγνοοῦσι τὴν ἐκπαιδευτικὴν φύσιν καὶ δύναμιν καὶ διὰ τοῦτο ἐργάζονται πρὸς ὄλεθρον τῶν πολιτῶν καὶ τῶν παιδῶν καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι.

Καὶ ἂν μὲν ἀπὸ τοιούτων ἀρχῶν ὠρμῶντο οἱ τε ἀνώτεροι ἐκπαιδευτικοὶ κύκλοι καὶ οἱ χρονογράφοι μας, εὐκόλως θὰ ἠδυνάμεθα νὰ συνεννοθῶμεν καὶ ἀντὶ νὰ ζητῶμεν νὰ ἀποσκορακίσωμεν ἐκ τῆς διδασκαλίας τὴν ἁγίαν Γραφὴν καὶ τὰ ἱερά θὰ ἐπεζητοῦμεν νὰ καρπωθῶμεν πᾶσαν τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν καὶ δύναμιν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἀνώτεροι ἐκπαιδευτικοὶ κύκλοι καὶ οἱ χρονογράφοι, ἀγνοοῦντες κατ' ἔκτασιν τὸ ἀντικείμενον, περὶ οὗ ἀποφαίνονται ὡς ἀπὸ τρίποδος καὶ θεωροῦντες ἄχρηστα καὶ ἀπομωραντικὰ βιβλία καὶ μνημάτα, ἅτινα ἔδει νὰ ἀξιῶνται τοῦ ἀπολύτου σεβασμοῦ κρατοῦσι δι' ἑαυτοὺς τὸ μονοπώλιον τῆς θετικότητος καὶ τῆς πρακτικῆς ὀρθοφροσύνης ἐπιζητοῦντες οὕτω νὰ ὠθήσωσι τὸν Ἑλληνισμὸν δι' ἐνὸς ἄλματος εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς εὐτυχίας καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, καίτοι κατὰ τὰ προεκταθέντα ἄνευ ἀνάγκης, ὅμως κατερχόμεθα καὶ εἰς τὸ θετικὸν ἐπίπεδον, τὸ ὁποῖον μετὰ τῆς κόμπου διεκδικοῦσι δι' ἑαυτοὺς ἐνῶ οὐδὲν δικαίωμα ἔχουσι νὰ ἀποκλείσωσι τῆς μερίμνης ταύτης ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι γνωρίζομεν κάλλιον αὐτῶν καὶ νὰ φρον-

τίζομεν καὶ νὰ θυσιαζώμεθα καὶ οὐδαμῶς ἐπιτρέπομεν αὐτοῖς νὰ διαφιλονικήσωσιν ἡμῖν τὴν ἔμπρακτον ἐκδήλωσιν τῶν φρονημάτων ἡμῶν καὶ σκέψεων.

Ἴνα παραλείψωμεν λοιπὸν ὅλα τὰ ἄλλα πολύτιμα διδάγματα τῆς ἁγίας Γραφῆς, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως, παραπέμπομεν τοὺς θέλοντας νὰ σκέπτονται θετικῶς καὶ πρὸς τὸν θετικισμὸν νὰ συνειθίσωσι τὴν νεολαίαν εἰς μίαν καὶ μόνην εἰδήσιν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὴν ἀφορῶσαν τὴν ἰδιοκτησίαν τῆς Γῆς. Ἐὰν ὁ χρονογράφος μας καὶ οἱ ἀνώτεροι ἐκπαιδευτικοὶ κύκλοι, τοὺς ὁποῖους ἐκθειάζει, παρηκολούθησαν τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι, θὰ παρετήρησαν βεβαίως ἐν ταῖς διαφόροις συζητήσεσι ταῖς διατυπωθείσαις διὰ τῆς «Νέας Ἡμέρας», ὅτι οἱ πανταχοῦ τῆς γῆς διδάσκαλοι τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, ἡ ἔθνικῆς οἰκονομίας, ὡς ἀρέσκονται νὰ τὴν ὀνομάζωσι, τάσσονται ὑπὲρ τῆς μικρᾶς ἰδιοκτησίας καὶ μόνον εἰς αὐτῆς, ἐφαρμοζομένης διὰ συνετῶν μέτρων τῆς Κυβερνήσεως ἀναμένουσι τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν πρόοδον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἔστις θέλει κτασθῆ αὐτάρκη; θέλει ἀγαπήσῃ τὸ ἔδαφος, τὴν πατρίδα, τὴν φυλὴν τοῦ καὶ θέλει ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν καὶ τὸ θεμέλιον παντὸς μεγαλείου, εἰδὼς οὕτω γεννῶνται αἱ ἀτομικαὶ ἀρεταὶ

ἐν τοῖς κατ' ἕκαστον ἀνθρώποις.

Ὅλοι ὅμως οἱ σοφοὶ μας νομοθέται καὶ ἄρχοντες τῆς Κοινωνίας ἂν ἦσαν ὀλίγον μελετηρότεροι ἐν θὰ ἐλάμβανον τὸν κόπον νὰ λοξοδρομήσωσι τόσον διὰ νὰ καταλήξωσιν εἰς τὸ συμπέρασμα ἵνα μεριμνήσωσι περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τῆς δικαίης διανομῆς τῆς ἰδιοκτησίας, ἀλλὰ θὰ ἐγνώριζον ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον κατέληξαν αἱ σοφαὶ τῶν ἔρευναι πρὸ χιλιᾶδων ἐτῶν τὸ ἔλυσεν ἱκανοποιητικώτατα ὁ νομοθέτης τῶν Ἑβραίων Μωϋσῆς, διανείμει μὲν τὴν γῆν εἰς ἴσους κλήρους, εἰς σφωτῶν δὲ νομοθετημάτων θέσας σωτήρια ἐμπόδια καὶ ἀποτελεσματικὰ συγχρόνως εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς μεγάλης περιουσίας ἣτις ἂν εἶναι ἀφ' ἐνὸς τὸ μέσον τῆς ἀναπτύξεως τῆς μεγάλης βιομηχανίας καὶ τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων, συντελεῖ ὅμως ἀφ' ἐτέρου εἰς τὴν νέκρωσιν τόσον πρωτοβουλιῶν παρὰ τῷ λαῷ καὶ ζημιουργεῖ τόσας πικρίας καὶ διαφορὰς ὥστε μοιραίως γεννῶνται αἱ συγκρούσεις, ἀναστατώσεις καὶ ἀνατροπαλαί.

Ἄν ἐξ ἀπαλῶν δυνάμεων οἱ ἑλληνόπαιδε; λιπαρώτερον ἐδιδάσκοντο τὰς ἀληθείας ταύτας καὶ συνησθάνοντο ἄρχοντες τε καὶ ἀρχόμενοι ὅτι δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ προικίζωσι τὴν κεφαλὴν μὲ γνώσεις ξηρὰς καὶ ἀκάρπους, ἀλλὰ καὶ τὴν θέλησίν των νὰ στομώνωσι μὲ γενναίας ἀποφάσεις ἐργασίας ὑπὲρ τῶν ἄλλων καὶ αὐτοθυσίας, οὐχὶ δὲ μόνον μὲ ἐκμεταλλευτικῶς ὑπολογισμοὺς καὶ ἐνόχους ὑστεροβουλίας, δὲν θὰ ἐβλέπομεν αὐτοὺς τοὺς ἰδίους νὰ ἐξαναγα-

κάζωνται ὅπως ὁμολογῶσι κατόπιν ἀνωφελῶν πειραμάτων διὰ τῶν βίβο-σπαστικῶν φύλλων τοῦ Φιλαρέτου καὶ τῶν ἄλλων ὅτι ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Ρουμανία καὶ τὰ ἄλλα Βαλκανικὰ κράτη, ἐπειδὴ δαπανῶσιν ἑκατομμύρια τινα διὰ τὴν συντήρησιν κλήρου ἀξιοπρεποῦς καὶ εὐπαιδευτοῦ, ἔχουσιν ὀλιγωτέρας φυλακὰς καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν Ἑλλάδα καταδεῖκους ὀλιγωτέρους, ἀπαλασσόμενα οὕτω τῆς φροντίδος νὰ ἀπασχολῶσι μέγα μέρος τῆς ὑγιούς δυνάμεως καὶ νὰ δαπανῶσιν ἄλλους τόσους πόρους πρὸς περιορισμὸν τῶν κακούργων καὶ ἐγκληματιῶν.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἀνακαινιστικὴ περίοδος, ἣτις φαίνεται ὅτι ὑποφώσκει εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ὀρίζοντα εἰς εἶναι πρεῖδὸν τυχαίων συμπτώσεων καὶ ἐργασίας ὀλίγων θετικιστῶν, ἀλλὰ προῆλθεν ἐκ τῆς συναισθήσεως ὅτι πάντων ἀνώτερος εἶναι ὁ νόμος καὶ ἡ δικαιοσύνη, διὰ τὴν ὅποιαν ἴσα ἴσα κόπτεται ἡ Ἐκκλησία. Βεβαίως ἡ ἁγία Γραφή δὲν περιέχει χρησιμοθηρικὰς γνώσεις, πῶς νὰ καλλιεργῶμεν πατάτες καὶ κοκκινόγυλια διὰ νὰ ἀκμάξῃ ἡ χειροτροφία καὶ λιπὴ κτηνοτροφία πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀρχῶν, τὰς ὁποίας ἐπιβάλλει, τοῦ σεβασμοῦ δηλονότι τῆς ἰδιοκτησίας τῶν ἄλλων, τῆς ἀγάπης τῆς ἐργασίας, τῆς ὑπὲρ τῶν ἄλλων θυσίας, τῆς ἀποφυγῆς τοῦ νὰ ἐκμεταλλευσώμεθα τοὺς ἄλλους περιέχει τὸν πρῶτον καὶ ἀπαραίτητον ὅρον τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς ὑλικῆς προόδου ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἀνατολικῆς γῆς ποιεῖ δὲν ἔλειψαν οἱ πόροι καὶ τὰ μέσα· ἀφθονοῦσι μάλιστα ἐπὶ τὸ σόουτον ὥστε τριπλάσιον πληθυσμὸν δυνατόν νὰ καταστήσωσιν ὑετυχῆ καὶ εὐδαίμονα, ἀλλ' ἐπαυσαν νὰ ἀποτελῶσι δύναμιν ἀνακαινιστικὴν τὰ

ἐκ τῆς πίστεως καὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἁγίας Γραφῆς ἀπορρέοντα ἰδεώδη ἄτινα, ἀσυνειδήτως ἐξεμεταλλεύοντο ἢ κομματικὴ φαυλοκρατία καὶ τὸ ἀτομικὸν συμφέρον. Εἰς ἑβδομηκοντα ἑκατομμύρια δρχμῶν ἀνέρχεται ἡ Μοναστηριακὴ περιουσία, ἀλλ' ἡ κομματικὴ αὐτῆς ἐκμετάλλευσις κατέστησεν αὐτὴν ἐντελῶς νεκρὰν καὶ ἄκαρπον, ἐνῶ καὶ κληρὸς καὶ παιδεία θὰ ἦσαν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς των, ἀν διετίθετο λελογισμένως καὶ σωφρόνως καὶ οὐχὶ διὰ τὴν συντήρησιν ἀμαθῶν κηφήνων. Δὲν ἀποκοιμίζει ὅθεν τὸ πνεῦμα ἡ διδασκαλία τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τὰ ἱερά, ἀλλὰ τὰ πάθη καὶ τὸ συμφέρον τὰ ὁποῖα ἐπὶ τσοουτον τὸ σκοτιζοῦσιν ὥστε ἐνῶ θέλουσι νὰ στρέψωσι καὶ αὐτὰ τὰ ἱερά καὶ ὅσια διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἀτομικοῦ καὶ κομματικοῦ συμφέροντος, συντελοῦσιν ἀκριβῶς εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῆς εὐημερίας καὶ καταθυθίζουσι πληθυσμῶς δλοκλήρους εἰς τὴν δυστυχίαν, τὴν ἀπόγνωσιν καὶ ἀπαγοήτευσιν καὶ ἀναγκάζουσιν αὐτοὺς νὰ ἐκπατρίζωνται εἰς μκκρυνὰς χώρας, ὅπου εὐρίσκουσι τὸν σεβασμὸν τοῦ δικαίου τῆς ἐργασίας καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ἀλληλεγγύης καὶ φιλανθρωπίας.

Συμφωνοῦμεν μετὰ τῶν ἀνωτέρων ἐκπαιδευτικῶν κύκλων καὶ τοῦ ἐκθειάζοντος αὐτοὺς χρονογράφου, ὅτι πρέπει νὰ ἐπέλθῃ ἀνακαινιστικὴ γενικῶς ἐπὶ τῇ διδασκαλίᾳ τῶν τε ἱερῶν καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων, ἀλλ' οὐχὶ ἀποσκοράκισις αὐτῶν πλήρης, διότι τὰ καθήκοντα καὶ τὰ ἰδεώδη δὲν ἐκδιδάσκονται καὶ δὲν ἐγχαράσσονται εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν μετὴν ἐκμάθησιν τῆς καλλιεργείας τῆς πατάτας καὶ μετὰ τὰς ἄλλας θετικὰς καὶ χρησιμοθηρικὰς ἐπιστήμας, ἀλλὰ δι' ὑγιούς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς διδασκαλίας, διὰ τῆς λιπα-

ρᾶς μελέτης τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ἀποστηθίσεως ἐγχειριδίων τινῶν.

Ἄν εἰ παρ' ἡμῖν διὰ τὴν πρόοδον, ἀνάπτυξιν καὶ εὐημερίαν κοπτόμενοι ἀνώτεροι ἐκπαιδευτικοὶ κύκλοι καὶ εἰ αὐτοὺς ἐκθειάζοντες χρονογράφοι μετὰ πλείονος περισκέψεως ἔβλεπον καὶ ἐξετίμων τὰ περὶ ἐκυτοῦς καὶ μικρὰν αὐτῶν συμβαίνοντα, ἀναμφιβόλως δὲν θὰ κατεχρῶντο τῆς μετριφροσύνης ἡμῶν καὶ δὲν θὰ προέβαλλον οὕτως ἰταμῶς εἰς τὸ μέσον, ἀλλὰ θὰ ἐλάμβανον τὸν κόπον νὰ μελετήσωσι καὶ νὰ μάθωσι τίνες εἰ δόντες τὴν ὠθησιν εἰς τὴν ἀνακαινιστικὴν ἐργασίαν καὶ τίνες εἰλικρινέστερον παντὸς ἄλλου πρέσχον ἐκυτοῦς θύμματα, ἐνῶ ἐκεῖνοι ἐξεμεταλλεύοντο τὴν ἐργασίαν ἄλλων διὰ νὰ ἐξυψωθῶσιν ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἑλληνισμοῦ ὡς ἄνδρες πατριῶται καὶ ἀνεμορρωταί, ἐνῶ ὑπῆρξαν εἰ μᾶλλον ἀσυνείδητοι ἐκμεταλλευταί.

Ἄλλ' ἂν τὰ ἐγγύς δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς σωτήριον παράδειγμα, παρακαλοῦμεν τοὺς ἀνωτέρους ἐκπαιδευτικοὺς κύκλους, εἰ ὁποῖοι κόπτονται διὰ τὴν πρόοδον καὶ πατάσσοντες τὸν σχολακισμὸν τὸν ὁποῖον νομίζουσιν ὅτι ἡμεῖς δὲν κατακρίνομεν καὶ δὲν καταπολεμοῦμεν ἐν θουσιωδέστερον καὶ πρακτικώτερον, θέλουσι νὰ διαδώσωσι τὸν θετικισμὸν, νὰ ἀποβλέψωσιν εἰς τὰ μᾶλλον προηγμένα ἔθνη τῆς δικτῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, τὰ ὁποῖα ἀναμφιβόλως δὲν ὑπολείπονται τῶν σο-

φῶν ἐλλήνων παιδαγωγῶν καὶ κοινωνιολόγων ὡς πρὸς τὴν πρακτικότητα, καὶ νὰ παρατηρήσωσιν ὅτι παρ' αὐτοῖς τιμᾶται ἡ μελέτη τῆς ἁγίας Γραφῆς περισσότερο παντὸς ἄλλου, ὃ δὲ ἔξυπνος Ἑλληνισμὸς, εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ ὁποῖου ἐγράφη οὐτε μίαν ἔκδοσιν ἰδικὴν τοῦ ἔχει πλὴν τῆς ἐσχάτης γενομένης ἐν τῷ Πατριαρχείῳ, ἣτις ὅμως ἐξηντλήθη καὶ μόνον εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα τῶν β.δ.λικῶν ἐταιριῶν ὑπάρχει. Πῶς ἡ μελέτη καὶ μάλιστα ἡ καθημερινὴ τῆς ἁγίας Γραφῆς δὲν κατέστησε τὰ ἔθνη ταῦτα σχολαστικά καὶ νωθρά, ἀλλ' ὄλην τὴν βλάβην καὶ ζημίαν τῶν τὴν ἐπεφύλαξε διὰ τὸν ἔξυπνον Ἑλληνισμὸν; Αὐτοὶ ὄχι μόνον δι' ἑαυτοῦς ἔχουσι περισσὴν ὑλικὴν εὐημερίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἡμᾶς ἀγωνίζονται νὰ διαδώσωσι τὴν πρὸς τὴν ἁγίαν Γραφήν ἐκτίμησιν καὶ τὸν σεβασμὸν. Πόθεν προέρχεται τοῦτο; Μήπως ἄρα γε ἡ μελέτη τῆς ἁγίας Γραφῆς εἶνε ἡ θετικωτάτη πασῶν μελέτη;

Ἀναμφιβόλως τοῦτο θὰ συμβαίνει, διότι διὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς πίστεως μεταδίδονται τὰ ἰδανικά, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος ἐξευγενίζεται καὶ εὐημερεῖ, ἐνῶ παρ' ἡμῖν ἡ περιφρόνησις ἀκριβῶς τῆς ἀληθινῆς θρησκευτικῆς ζωῆς καὶ ἡ προσκόλλησις εἰς τύπους μόνον ξηροῦς καὶ ἀκαρπούς φέρει τὸν μακροσμὸν καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἀνωτέρων ἐν Ἀθήναις ἐκπαιδευτικῶν κύκλων. Τὸν δὲ φίλον μας χρονογράφον τοῦ

«Τηλεγράφου», διὰ νὰ μὴ ἀποφαίνηται ἀδασανίστως, τὸν προτρέπομεν νὰ λάβῃ τὸν κόπον νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ ἐν τῷ λιμένι μας Ἀμερικανικὸν πολεμικὸν, εἰς τὰ διάφορα διαμερίσματα τοῦ ὁποῖου δὲν θὰ παρατηρήσῃ μόνον κλειδοκύμβαλα καὶ τραπέζας χαρτοπαιγνίου, ἀλλὰ πολλοὺς ναύτας θὰ ἴδῃ ἔχοντας ἀνά χειρας τὴν ἁγίαν Γραφήν καὶ τιμῶντας τοὺς ἐπιστήμο-

νας ἱερεῖς τῶν ὅσων ἡμεῖς φερόμεθα ψυχρῶς καὶ περιφρονητικῶς. Ἄς συγκρίνῃ τὴν πρόοδον τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ καὶ τότε ἂς ἀποφανθῇ τίνες εἶνε εἰ θετικοὶ καὶ τίνες εἰ νωθοὶ καὶ ὀπισθοδρομικοί, τίνες εἰ πολυμαθεῖς καὶ τίνες εἰ ἡμίμαθεῖς, τίνες εἰ ἀκμάζοντες καὶ τίνες εἰ σηπόμενοι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

Ο ΚΛΗΡΟΣ ΕΧΕΙ ΑΝΑΓΚΗΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ

Ἐν ᾧ καὶ τὰ παραμικρὰ ἀκόμη σωματεῖα ἢ ἀδελφότητες ἢ σύλλογοι ἢ ὅ,τι ἄλλο θέλει τις νὰ ὀνομάσῃ τὰ σύνολα τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποῖους ἐνώνει κοινότης ἀρχῶν καὶ πεποιθησῶν, κοινότης ἰδεῶν καὶ φρονημάτων, κοινότης βλέψεων καὶ τάσεων, θεωροῦσιν ὡς ὅσον ἀπαραίτητον πρὸς ὀρόσκοπον λειτουργίαν καὶ ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ, τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκουσι, τὸ καταντήσαν πλέον ὡς δόγμα **σύστημα καὶ ὁργάνωσιν** ἐν τῇ ἐνεργείᾳ καὶ δράσει τῶν, τὴν κατάστροφον ἄλλαις λέξεσι μέχρι καὶ τῆς μικροτέρας λεπτομερείας τοῦ προγράμματος αὐτῶν καὶ τὸν καθορισμὸν τοῦ τρόπου τῆς ἐργασίας πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτοῦ, τόσον ἀρμονικά, ὥστε εὐκόλως νὰ γίνηται ἐκποδὸν πᾶν πρόσκομμα εἰς τὴν πρόοδον τοῦ ἔργου τῶν καὶ εὐ-

χερῶς νὰ προλαμβάνηται πᾶσα μεταξὺ τῶν μελῶν προστριβὴ καὶ σύγκρουσις, καὶ νὰ παρουσιάζωνται οὕτω ὡς ἐν σῶμα με μίαν ψυχὴν, τὸ ὁποῖον διευθύνει εἰς νοῦς καὶ συντηρεῖ ἡ ἀρμονικὴ τῶν μελῶν συνεργασία, ὁ **κλήρος**—διότι καὶ αὐτὸς ἀποτελεῖ σωματεῖον, σωματεῖον ὅμως τοῦ ὁποῖου ἡ πηγὴ καὶ ἡ καταγωγὴ εἶνε θεία καὶ ὁ σκοπὸς καὶ ὁ προορισμὸς εἶνε θεῖος—δὲν φαίνεται δυστυχῶς ὅτι υἱοθέτησεν ἐν τῇ δόξῃ του ἐν γένει τὸ πολλαχῶς ὠφέλιμον τοῦτο δόγμα· ἐν ᾧ ἡ σπουδαιότης καὶ τὸ πολυφύετον τῆς ἀποστολῆς του ἐπέβαλλε τὴν τελειότεραν καὶ ἐπιστημονικωτέραν, οὕτως εἰπεῖν, συστηματοποίησιν καὶ ὁργάνωσιν αὐτοῦ. Καὶ ἐντεῦθεν, τιθεμένων ἐκάστοτε γενικῶν ἢ μερικῶν ζητημάτων, ἀρρήκτως συνδεομένων με-

τὰ τῆς ἀποστολῆς του, παρουσιάζε-
ται ἀπροπαράσκευος, ἄνευ προη-
γουμένης λιπαρᾶς μελέτης τῆς οὐ-
σίας καὶ εὐρύτητος τῶν ζητημά-
των καὶ τῆς κατευθύνσεως, τὴν
ὁποῖαν δεόν νὰ λαμβάνωσι ταῦτα,
ἄνευ συστήματος καὶ οργανώ-
σεως, ἄνευ συνοχῆς, κατατετημημέ-
νος εἰς μονάδας—μονάδας ὡς σῶ-
μα πολὺψυχον καὶ μὲ πολλὰς συ-
νεπῶς ἀντιθέτους τάσεις καὶ δι-
ευθύνσεις, ὧν ἕνεκα καταντᾷ εὐθε-
τος εἰς τὸ νὰ διναγωγῆται ἀκουσίως
καὶ ἀσυνειδήτως ὑπὸ ἐπιτηδείων ὑ-
πονομευτῶν τῆς ἐξαιρετικῆς του θέ-
σεως καὶ νὰ γίνηται ὑποχείριος αὐ-
τῶν· διατί; διότι οἱ ἐπιτήδαιοι οὐ-
τοι ἐργαζόμενοι ἀνευδότης ἀπὸ ἐτῶν
καὶ τὰ ἐνδεχόμενα πάντα προβλέπον-
τες καὶ συνδυασμούς καὶ πολυτρό-
πους ἐπικρατήσεις ἐπιμελῶς μελε-
τῶντες, ἐτέτυχον νὰ ἀποκρυσταλλώ-
σωσιν ἀκριβῶς σύστημα ἐργείας
καὶ δράσεως ἀξιόζηλον, ἀσκέτως πρὸς
τὸ ποιὸν τῶν τάσεων καὶ βλέψεων
αὐτῶν. Στηριζόμενοι δὲ εἰς τὸ πλε-
ονέκτημα τοῦτο οἱ ἐπιτήδαιοι, κα-
τορθοῦσι λίαν τεληγένητος καὶ ἀπο-
τελεσματικῶς νὰ κάμνωσι πιστευτὸν
εἰς τὸν λαὸν ὅτι ὁ κληρὸς του πολὺ
ὀλίγον εἶνε ἱκανὸς νὰ ἐπαρκῆ καὶ ἀν-
ταποκρίνηται εἰς τὰς προσοδοκίας καὶ
ἀνάγκας Ἐκκλησίας καὶ Γένους, καὶ
μικρὸν κατὰ μικρὸν νὰ κλονίζωσι
τὴν ἐμπιστοσύνην του εἰς αὐτὸν καὶ
νὰ ὀλιγοστεύωσι τὸ πρὸς αὐτὸν σέ-
βας του καὶ νὰ κάμνωσι νὰ ἐκπίπτῃ
ἢ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη του. Καὶ συμ-

βαίνει οὕτως ὁ κληρὸς, ὁ ἀπὸ τοῦ
θείου του ἀρχηγοῦ μέχρι πρὸ ὀλίγου
πρωτοστατήσας εἰς ὅλα τὰ φλέγοντα
καὶ ζωτικὰ ζητήματα καὶ προτάξας
τὰ σιγήτη πολλάκις εἰς ἀδικον βίαν
ὑπὲρ τῶν δικαίων τοῦ Γένους καὶ
τῆς Ἐκκλησίας, νὰ παριστάνηται
σήμερον ὡς λησμονήσας καὶ ἀπαρ-
νηθεὶς τὸ παρελθόν του· διατί; δι-
ότι τῷ λείπει ἡ συστηματικὴ καὶ ὠρ-
γανωμένη ἐνέργεια.

Τῇ ἀληθείᾳ εἶνε πολὺ λυπηρόν,
ἐν ᾧ μεταξὺ τοῦ κλήρου μας δὲν λεί-
πουν τὰ καλὰ καὶ ὑγιᾶ στοιχεῖα, ἐν
ᾧ δὲν σπανίζουσιν εἰ ἐπιβλητικοὶ
χαρακτήρες καὶ αἱ ἀδιάφθοροι συ-
νειδήσεις νὰ παρατηρῆται ἡ μεγάλη
αὕτη ἔλλειψις.

Ἐὰν κανεὶς ζηλεύῃ τὸν κληρὸν
τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας τὸν ζηλεύει
διὰ τὸν ὀργανισμόν του, διὰ τὴν συ-
στηματικὴν του ἐργασίαν, ἣτις τὸν
παρουσιάζει ὡς μηχανὴν λειτουργοῦ-
σαν ἐντελῶς καὶ ἀνελλιπῶς καὶ τὸν
ἀναδεικνύει δύναμιν σοβαρὰν τόσον
ὥστε νὰ παίξῃ σπουδαιότατον πρό-
σωπον καὶ εἰς ζητήματα διεθνοῦς
φύσεως καὶ νὰ βαρύνῃ πολὺ εἰς τὴν
τοιαύτην ἢ τοιαύτην λύσιν αὐτῶν.

Ἴσως θὰ προβάλλῃ τις πολλὰ ἴα
δικαιολογήσει τὴν ἔλλειψιν παρὰ τῷ
ἡμετέρῳ κλήρῳ συστήματος καὶ ὀρ-
γανώσεως, ἀλλ' ἄς ἐπιτραπῆ νὰ πα-
ρατηρήσωμεν ὅτι τὰ πολλὰ ταῦτα,
οἷαςδήποτε φύσεως καὶ ἂν εἶνε, δὲν
εἶνε τοιαῦτα ὥστε νὰ ἐμποδίσωσι
σοβαρῶς τὸν ἡμέτερον κληρὸν νὰ
συγκροτηθῆ εἰς μίαν ἰσχυρὰν καὶ ἐ-

πιβλητικὴν δύναμιν ἐστηριγμένην
ἐπὶ βάσεων, τὰς ὁποίας ὑπαγορεύει
ἡ διδασκαλία αὐτοῦ τοῦ θείου ἰδρυ-
τοῦ του.

Καθ' ἡμᾶς τὸ μόνον ἀληθὲς κώ-
λυμα, τὸ ὁποῖον ὑψοῦται ἀπειλητι-
κὸν πρὸ τῆς ποθομένης ὀργανώ-
σεως τοῦ κλήρου, εἶνε ἡ ἔλλειψις
ἀπὸ μέρους του συναισθήσεως
πραγματικῆς τῆς ἰδίας θέσεως,
καὶ ἰσχύος καὶ σοβαρᾶς θελήσεως
καὶ ἀποφάσεως νὰ ἀνασυνταχθῆ
καὶ συσσωματωθῆ οὐχὶ ἵνα ὀλ-
κειοποιηθῆ δικαιώματα καὶ κα-
θήκοντα, τὰ ὁποῖα οἴκοθεν δὲν τῷ
ἀνήκουσιν, ἀλλ' ἵνα προφυλάξῃ
τὰ ἀνήκοντα εἰς αὐτόν, ἀποκρού-
ων μὲν ἀφ' ἑνὸς μετὰ θάρρους,
ἀλλὰ καὶ μετὰ λόγου, τὰς ἀπὸ
καιροῦ εἰς καιρὸν ὡς ἀπὸ μέρους
τοῦ δυστυχοῦς λαοῦ ἐπιτηδείως

τεχνουργουμένας ἐπιθέσεις, κατὰ
τοῦ κλήρου μὲν γενικῶς καὶ ὀρ-
ρίστως, κατὰ τῆς ἱεραρχίας δὲ εἰ-
δικῶς καὶ ὠρισμένως, ἐμπνέων
δὲ ἀφ' ἑτέρου διὰ πολιτείας καὶ
διαγωγῆς, ἀνταποκρινομένης εἰς
τὰς ὑψηλὰς καὶ θείας ἀρχὰς τοῦ
Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, τὸν ἀ-
βίαστον καὶ ἀπροσποίητον σεβα-
σμόν καὶ τὴν πραγματικὴν ἐμπι-
στοσύνην εἰς αὐτὸν τοῦ πάσης
προσοχῆς καὶ μερίμνης ἀξίου λα-
οῦ μας.

Ἐὰν ὑπάρχῃ περίστασις, κατὰ τὴν
ὁποῖαν ἐπιβάλλεται ἐπιτακτικώτερα
ἢ τοιαύτη ἐνέργεια τοῦ κλήρου εἶνε
ἡ σημερινή, ἡ ὁποία πολλὰ τὰ ἀπροσ-
δόκητα καὶ ἀνέλπιστα δι' αὐτὸν καὶ
τὴν Ἐκκλησίαν πιθανώτατα ἐγκυ-
μονεῖ.

(Ἐκ τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ»).

ΑΛΚΟΛΙΣΜΟΣ!

Ο ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΤΩΝ ΕΧΘΡΩΝ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΑΣ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου φυλλαδίου).

Ὁ ἀλκοολισμὸς εἶνε ἡ σπουδαιο-
τάτη μάστιξ, ἡ ὁποία καταμαστιρίζει
τὸ ἀνθρώπινον γένος. Πιστεύσατε
ὅτι ὁ πόλεμος καὶ ὅλαι αἱ ἐπιδημίαι
συνηνωμένοι δὲν κάμνουσι τόσα θύ-
ματα, δὲν καταστρέφουσι τόσας ἀν-
θρώπινους ὑπάρξεις, ὅσας ὁ ἀλκοο-
λισμὸς. Ἐὰν εἴχομεν τὸ εὐτύχημα

νὰ ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὰ μέρη μας,
ὅπως εἰς τὴν Εὐρώπην, μουσεῖα πα-
θολογικά, θὰ ἐβλέπετε ἐκεῖ μὲ τρίχας
ἀνωρθωμένας ἐκ φρίκης, ὅτι ὅλα
σχεδὸν τὰ ἀνθρώπινα κακὰ, ὅλοι
σχεδὸν αἱ ἀσθένειαι καταλογίζονται
κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον εἰς τὸ ἀλ-
κόλ. Καὶ διὰ νὰ μὴ νομίσητε ὅτι ἐ-

γὼ λέγω ὑπερβολὰς, ἃς ἐρωτήσωμεν καὶ πάλιν τὸν ἱατρὸν μας, τὸν Γάλλον ἱατρὸν Λεγραίν, ὁ ὁποῖος τόσον ὠραῖα μᾶς ὠμίλησε προηγουμένως: « Ἴδου ἐν πρώτοις, λέγει αὐτός, ὁλόκληρος ἡ πομπὴ τῶν ἀσθενειῶν τοῦ στομάχου καὶ τοῦ πεπτικού σωλήνος δι' αὐτῶν κάμνει τὴν ἐπιδρομὴν του εἰς τὸν ὄργανισμὸν τὸ ἀλκοόλ. Ἡ γαστρίτις, ἡ δυσπεψία καὶ τὸ ἔλκος τοῦ στομάχου εἶνε ἀπόρροια τοῦ ἀλκοολισμοῦ ἀκολούθως ἐπέρχεται ἡ χρονία φλόγῳσις τοῦ ἥπατος μετὰ τὸν ἱκτερον, ὅστις καταλήγει εἰς τὴν ὑδρωπικίαν. Ἐπίσης δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν πλείστας ἄλλας ἀσθενείας, οἷον ἀνευρισμόν, βρογχίτιν, λαρυγγίτιν, αἰτινες πᾶσαι προέρχονται ἀπὸ τὸ ἀλκοόλ. Ἄλλὰ συγκινητικώτεροι παρουσιάζονται αἱ ἐγκεφαλικά ἀσθένεια: Ἰδου ἡ ἀποπληξία, ἡ μαλάκυνσις, ἡ παραλυσία καὶ ἡ παραφροσύνη μετὰ ὅλα τὰ φρικαλέα συμπτώματά της, αἵτινα εἶνε ἡ μελαγχολία τοῦ χρακτῆρος, αἱ κινδυνώδεις ἀντιδράσεις, αἱ παρακρούσεις τῶν αἰσθήσεων καὶ πρὸ πάντων τῆς ὀράσεως, ὁπότε ὁ ἀλκοολικὸς ὑφίσταται ὀπτασίας φρικαλέας. Ἴδου τέλος πάντων ἡ ἑξαφάνισις τῆς συνειδήσεως, ἡ ἀδυναμία τῆς αὐτοκυβερνήσεως καὶ ἡ βεβιασμένη διαμονὴ ἐν τινι ἀσύλῳ τοῦ διατεταραγμένου ἐγκεφαλικοῦ. Ἄλλὰ τί νὰ εἴη κανεὶς καὶ τί νὰ ἀποσιωπήσῃ; τὸν τρόμον, τὴν τύφλωσιν, τὴν κόφωσιν ἢ τὸν διαβήτην, τὸν χρόνιον ῥευματισμόν, τὴν λι-

θίασιν καὶ τὴν ἡμικρανίαν; Ἄφηνομεν κατὰ μέρος ὅλας τὰς ἄλλας μολυσματικὰς καὶ μiasματικὰς ἀσθενείας, αἱ ὁποῖαι εὐκολώτερον προσβάλλουσι τοὺς πότας, καὶ ἀναφέρονται τὴν ἐπάρατον καὶ τρομερὰν φθίσιν, ἣν ἀριθμῶν τόσα θύματα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας καὶ ἦτις ἀγαπᾶ νὰ ἐνδαιτῆται κατὰ προτίμησιν εἰς τὰ κατηλεῖα». Καὶ μετὰ τὸν ἱατρὸν τοῦτον ἃς ἐρωτήσωμεν καὶ κανένα Ἑλληνα ἱατρὸν. Ἄς ἐκλέξωμεν καθηγητὴν τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου τὸν κ. Βάφαν. Οὗτος, ἀφοῦ ἀπαριθμήσῃ ὅλας τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας ἀσθενείας, προσθέτει: « Πᾶσα παρεπιπίπτουσα, πᾶσα ἐλαφρὰ καὶ ἐλαχίστη κάκωσις εἶνε διὰ τὸν ἀλκοολικὸν πηγὴ κινδύνων μεγίστων δυνάμενη καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον αἰφνιδῶς νὰ ἐπενέγκῃ. Ὁ ἱατρὸς μόνος γνωρίζει, ὁποῖαν πρόγνωσιν ἐπιφυλάσσει εἰς τὸν ἐκ πνευμονίας ἢ ἄλλης τινὸς νόσου πάσχοντα ἀλκοολικὸν ἢ τὸν ἐλαφρῶς κακωθέντα. Καὶ δὲν εἶνε σπάνιοι οἱ αἰφνιδῆθαι θάνατοι, οἱ κατὰ τὴν πορείαν ὀξέων ἢ χρονίων νοσημάτων, αἰσῶς κατὰ τὰλλα βαιόντων, συμβαίνοντες παρὰ τοῖς οἰνόφλυξιν, οὐδὲ ἄγνωστοι οἱ ἐνεκὸν ἀσημίτων αἰτιῶν ἐπισυμβαίνοντες, αἰτιῶν τοιούτων, εἰς τὰς ὁποίας ἄλλως τε πλείστους ἄλλοι μὴ ἀλκοολικοὶ ὑποπίπτουσιν ἄνευ ἀπευκταίου τινός, αἱ δὲ ἐφημερίδες καθ' ἑκάστην βρῆθουσι τοιούτων θανάτων». (Γ. Δ. Συναδινὸς « Ἀναμόρφωσις » 12 Μαΐου 1902

ἀρ. 19). « Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω, λέγει ὁ κ. Γ. Βίφας, καλόγηρόν τινα, τύπον μεθύσου, παρ' ᾧ κεντηθέντι ποτὲ κατὰ τὴν παλάμην ὑπὸ ἀκάνθη; δένδρου, τὸ ὁποῖον ἐκλάδευεν, ἀνεπτύχθη παραχρῆμα τὴν ἰδίαν ἡμέραν δεινὴ λεφαγγεῖτις ὀλοκλήρου τοῦ βραχίονος, γάγγραινα τὴν μεθεπομένην καὶ τὴν τετάρτην ἡμέραν ὁ θάνατος ἐνέσκηψεν μετὰ δεινὰ σηψαιμίας φαινόμενα ».

Ἄλλ' ἀκούσατε καὶ ἀνακοινώσεις ἄλλων ἐπιστημόνων. « Κατ' αὐγουστον τοῦ 1909 ἐπεράτωσεν ἐν Λονδίῳ τὰς ἐργασίας του, κατόπιν σοβαρωτάτων ἀνακοινώσεων, τὸ δωδέκατον Διεθνὲς Συνέδριον κατὰ τοῦ ἀλκοολισμοῦ.

Ἐν αὐτῷ ἀνεκινήθησαν ὅλα ἐν γένει τὰ ζητήματα, τὰ συνδεόμενα πρὸς τὸν ἀλκοολισμόν καὶ προήλθον ἀποτελέσματα περισσότερον εὐάρεστα παρ' ἴσον θὰ ἠδύνατο ν' ἀναμείνῃ καὶ ὁ τολμηρότερος ἐπιστήμων.

Σπουδαιόταται κατ' αὐτὸ ἀνακοινώσεις ἦσαν αἱ τοῦ δόκτορος Λαίτιγγεν τῆς Στοκχόλμης, ἰδίως δὲ αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὴν σχέσιν τοῦ οἴνοπνεύματος πρὸς τὴν ἀνιοχὴν τοῦ σώματός μας καὶ τῶν διαφόρων ἀσθενειῶν τὴν λεγομένην ἐπιστημονικῶς « βαθμὸν ἀνοσίας », ὅπερ εἶνε σπουδαιότατον ἱατρικὸν ζήτημα.

Αὕτη εἶνε ἡ δύναμις, ἡ ἀνθιτικὰ μὲν διαρκῶς κατὰ πάσῃ; ἐπιβουλή; τῶν μικροβίων, τὰ ὁποῖα πλημμυροῦσι πανταχοῦ καὶ τὰ ὁποῖα ὀλοῖν ἢ πολλαπλασιάζονται. Κάθε λοιπὸν ἐ-

δρασις, ἣν εἶνε νὰ ἐλαττώσῃ τὴν δύναμιν αὐτὴν οὗ ὄργανισμοῦ, ἰσοδυναμεῖ κυριολεκτικῶς πρὸς μείωσιν οὐσιώδη τῆς ὑγείας μας, ἐπιταχύνουσα τὸν θάνατον.

Τὴν δύναμιν αὐτὴν τὴν ἀφηρεμένην δυνάμεθα ὁπωσδήποτε νὰ ἐκτιμήσωμεν ἐξ ἐνδείξεων καὶ ἰδίως ἐκ τῆς ἀναλογίας στοιχείων τινῶν τοῦ αἵματος.

Μετὰ τὸς τελευταίας προόδους τῆς ἡ ἐπιστήμης ἠθέλησε νὰ ἐξετάσῃ τὴν ἐπίδρασιν, ἣν ἀσκοῦσιν ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτῆς τὰ διάφορα θεραπευτικὰ ἢ καὶ δηλητηριώδη στοιχεῖα, καὶ βεβαίως ἐν ἐκ τῶν πρώτων ἐξετάσθη καὶ τὸ οἰνόπνευμα.

Τῷ οἰνόπνευμα ἐθεωρήθη παρὰ πολλῶν ὡς τὸ ἄριστον τῶν μέσων τῆς ἀυξήσεως τῆς ἀντοχῆς; τῶν ὀργάνων τοῦ σώματός μας, ἐνῶ ἄλλοι ἐθεώρησαν αὐτὸ ὡς δηλητηριώδες ἐν τῇ ἀληθινῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως.

Ἡ ἀβεβαιότης αὕτη ἢ ὑπάρχουσα μετὰ τῶν ἐπιστημόνων διὰ τ' ἀποτελέσματα τοῦ οἰνοπνεύματος εἰς τὸν ὄργανισμόν, συνέτεινεν ὥστε οἱ ἀφορισμοὶ τῶν φωνοζόντων ὑπὲρ τῆς πλήρους ἀποχῆς νὰ παρέρχονται ἀδιαφόρως.

Ὅτι ἡ συνήθης κατὰχρησις τοῦ οἰνοπνεύματος ἐλαττώνει τὴν ἀντιστασιν τοῦ ὄργανισμοῦ κατὰ τῶν ἀσθενειῶν καὶ ἰδίως τῶν πνευμονικῶν ἦτο γνωστὸν, ἀλλ' ἡ ὁμοφωνία ἀρχίζει ἀπὸ τῆς ἰδέας τῆς κατοχῆσεως. Τ' ἀποτελέσματα ὅμως, τὰ ὁ-

ποῖα φέρει ἢ μετρία ἢ καὶ κατ' ἄλλους λογικὴ χρῆσις τοῦ οἰνοπνεύματος ἦσαν ἄγνωστα, ἀσαφῆ καὶ ἀναπόδεικτα. Ἰδοὺ διατὶ αἱ ἀνακοινώσεις τοῦ Λαίτιγγεν, αἱ ὁποῖαι ἀκριβῶς περιστρέφονται περὶ τὸ ζήτημα τοῦτο, ἔχουσιν ἐξαιρετικὴν σοβαρότητα.

Ὁ Σουηδὸς καθηγητὴς ἔκαμε παρατηρήσεις ἐπὶ 223 ἀτόμων, ἐπειραματίσθη δὲ καὶ ὁ ἴδιος ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του.

Τὰ πρόσωπα τὰ ἐκλεγέντα παρ' αὐτοῦ διὰ τὰ πειράματά του ἀνήκουσιν εἰς ὄλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις καὶ εἰς ὄλας τὰς ἡλικίας. Ἴατροὶ, καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, φοιτηταὶ καὶ νοσοκόμοι ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ὑπάλληλοι ξενοδοχείων, ἔμποροι κτλ. ἐγένοντο ὑποκείμενα τῶν μελετῶν του, ἐδόθη δὲ προσοχὴ ὅπως ὑπάρχη ἢ ἰσοψηφία τῶν «μετριοπαθῶν» μετὰ τῶν ὀπαδῶν τῆς τελείας ἀποχῆς. Ὅλοι ἦσαν ὑγιέστατοι καὶ ἐφαίνοντο εὐεκετοῦντες.

(Ἐπεταὶ ἡ συνέχεια).

† Ὁ ΤΡ. ΧΡ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΙΟΥ ΚΡΥΠΤΗΜΑΤΟΣ

Ἀθριον Κυριακὴν 3 Φεβρουαρίου οἱ ἱεροκήρυκες τῆς Θρησκευτικῆς Ἀδελφότητος «Ἐκκλησίας» θὰ κηρύξουσιν ὡς ἑξῆς :

Ὁ ἱερολογ. κ. Γρ. Ὁρφανίδης π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ ἀγ. Κωνσταντίνου.

Ὁ ἱερολογ. κ. Π. Παπαδήμου π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ ἀγ. Νικολάου.

Ὁ ἐλλόγ. κ. Π. Κατσιναβάκης π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Μελαντίας, μ. μ. δὲ ἐν τῇ σχολῇ Μορτακίων.

Ὁ ἐλλόγ. κ. Β. Εὐθυμίου π. μ. ἐν τῷ ἐν Βουτιζῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Εὐαγγελιστρίας, μ. μ. δὲ ἐν τῇ σχολῇ Εὐαγγελιστρίας.

Ὁ ἐλλόγ. κ. Ἀνδρ. Κουρνιακτῆς γ. μ. ἐν τῇ σχολῇ ἀγ. Τρύφωνος.

ΣΗΜ. Τὸ ἐν ταῖς σχολαῖς κήρυγμα ἀρχεται τὴν 3ην ὥραν μ. μ.

ΜΙΚΡΑ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Δωρόθεον Ν. Δουκάνην (περιοδεύοντα). — Αἰδεσιμολ. Σακελλάριον κ. Σταμάτιον Δόβολαν (Καϊσλάρ) καὶ κ. κ. Νικόλαον Γ. Χάψαν (Νέαν Ὑόρκην—Ἀμερικῆς). — Π. Ἰωαννίδην (Γαλατᾶ—Κων)πόλεως) καὶ Κωνσταντῖνον Γ. Καράβαν (Παλαιὰν Φώκαιαν). Ἐπιστολαί σας ἐλήφθησαν. Ἀπάτησιν ταχυδρομικῶς.— Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Κωνσταντῖνον Γρηγοριάδην (Γαλατᾶ Κωνπόλεως). Συνεμορφώθημεν ἐδηγίαις διωδῶν.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ἐν Σμύρνῃ	Γρ. ἀργ.	24
» ταῖς ἐπαρχίαις	»	30
» τῷ ἐξωτερικῷ	φρ. χρ.	7
» Ἀμερικῇ	φρ. χρ.	10

Ἐκαστον τεύχος μεταλ. 2

Ἰπεθύνητος Π. Γ. ΔΟΥΚΕΛΛΗΣ = Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ο ΕΡΜΗΣ.